

**UNIVERSITATEA „OVIDIUS” DIN CONSTANȚA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL DE DOCTORAT: FILOLOGIE**

**REZUMATUL
TEZEI DE DOCTORAT**

***LOCURI IMAGINARE ÎN BASMUL ROMÂNESC.
O ABORDARE LINGVISTICO-MITOLOGICĂ***

**CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:
Prof. Univ. Dr. Petre Gheorghe BÂRLEA**

**STUDENT-DOCTORAND:
MIHAI (PALASCA) Simona Anastasia**

Constanța, 2013

PLANUL LUCRĂRII

Sigle și abrevieri

INTRODUCERE

1. Motivație
2. Stadiul cercetărilor
 - 2.1. Contribuții românești
 - 2.2. Toponimia din perspectiva lingvisticii mitologice europene
3. Materialul de lucru
4. Metoda de lucru

1. PERSPECTIVA LINGVISTICĂ ÎN ANALIZA NUMELOR DE LOCURI IMAGINARE

1.1. Toponime imaginare vs nume comune

1.2. Paradigme lexico-semantice ale numelor de locuri

- 1.2.1. Paradigma drumurilor imaginare (a locurilor de trecere)
- 1.2.2. Paradigma spațiilor imaginare deschise sau paradigma ținuturilor
- 1.2.3. Paradigma locurilor imaginare naturale
- 1.2.4. Paradigma locurilor imaginare acvatice
- 1.2.5. Paradigma lexico-semantică a spațiilor imaginare închise
 - 1.2.5.1. „spațiu de locuit” + „mic”
 - 1.2.5.2. „spațiu de locuit” + „mare”
 - 1.2.5.3. „spațiul închis” + „parte din întreg”
 - 1.2.5.4. „spațiu închis” + „destinat celebrării unui cult creștin”
- 1.2.6. Paradigma locurilor simbolice
- 1.2.7. Paradigma vegetală
- 1.2.8. Paradigma locurilor de după moarte
- 1.2.9. Paradigma lumilor imaginare
- 1.2.10. Paradigma obiectelor cu valoare de loc imaginar

1.3. Structuri verbale

1.4. Structuri sintactice ale numelor de spații imaginare

- 1.4.1. Compliniri verbale
 - 1.4.1.1. Determinant obligatoriu al verbului (complement obiect direct)-
adjunct obligatoriu al grupului verbal
 - 1.4.1.2. Nume predicativ realizat prin GN cu centru nume
 - 1.4.1.3. Nume predicativ realizat prin GN cu centru pronume
 - 1.4.1.4. Realizări propoziționale
- 1.4.2. Grupuri adverbiale cu centru de grup un adverb de loc
 - 1.4.2.1. Adjuncți nominali incluși într-un grup prepozițional
- 1.4.3. Construcții cu circumstanțiale de loc și prepoziții
 - 1.4.3.1. Localizarea (situarea spațială)
 - 1.4.3.2. Direcția (orientarea spațială)

2. PERSPECTIVA MITOLOGICĂ ÎN ANALIZA NUMELOR DE LOCURI IMAGINARE

2.1. *Forma mentis* a limbajului în basm

2.2. Structuri lingvistice care denumesc locuri cu valoare simbolică

2.2.1. Nume simbolice

2.2.1.1. Hotarul, granița, vama

2.2.1.2. Marginea

2.2.1.3. Podul, puntea

2.2.1.4. Urma

2.2.2. Termeni care redau simbolistica centrului: *mijlocul*, *buricul pământului*

2.2.3. Denumirile unor biserici mitice

2.2.4. Locurile bune și polisemantismul termenilor care le exprimă

2.2.4.1. Bordeiul, casa, coliba, cortul, chilia

2.2.4.2. Curtea și grădina

2.2.4.3. Palatul, castelul, cetatea

2.2.4.4. Satul, orașul, moșia, împărăția, țara

2.2.4.5. Vecinătatea

2.2.4.6. Răsăritul

2.2.5. Locurile rele și denumirile formate cu acești termeni

2.2.5.1. Pădurea/codrul

2.2.5.2. Unghiul

2.2.5.3. Moara

2.2.6. Locurile „de trecere” dintre lumi și reflexele lor lingvistice

2.2.6.1. Fereastra

2.2.6.2. Fântâna

2.2.6.3. Văgăuna, gaura, gura, poarta

2.2.7. Imaginea mitică a formelor de relief

2.2.7.1. Munții, dealurile, văile, câmpiile, ostroavele, poienile

2.2.8. Imaginarul în universul acvatic al basmelor

2.2.8.1. Izvorul, pârâul, râul

2.2.8.2. Apa, Apa Sâmbetei

2.2.8.3. Lăcoviștea, tăul, lacul

2.2.8.4. Balta

2.2.8.5. Fântâna

2.2.9. Un topos mitic cu valențe inițiatice: grajdul

2.3. Terminologia spațiilor locuite de personaje mitice

2.3.1. Spațiul cosmic/spațiul divinităților sincretice

2.3.1.1. Locuințele Sfântului Soare, ale Sfintei Luni, ale Luceafărului

2.3.1.2. Locuințele lui Dumnezeu, Raiul

2.3.1.3. Locuințele Sfințelor

- 2.3.2. Tărâmul celălalt, lumea ființelor mitice
 - 2.3.2.1. Termeni care desemnează spațiul zânelor
 - 2.3.2.2. Denumiri pentru locuințele zmeilor
 - 2.3.2.3. Structuri lingvistice care denumesc locuri ale ființelor fabuloase:
 - Muma-Pădurii, Ciuma, Marțolea, Gheonoaia, Scorpia, Nimurigul,
 - Strâmbă-Lemne, Sfarmă-Piatră, Pajura, Ciuda-Lumii, Vâjbaba,
 - Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop, Fărmecătoarea
- 2.3.3. Spațiul subteran
 - 2.3.3.1. Iadul. Locuințele Necuratului

3. REAL ȘI IMAGINAR ÎN FORMAREA NUMELOR DE LOCURI IMAGINARE

- 3.1. Specificul imaginarului: mecanisme, structuri, scheme de organizare
 - 3.1.1. Nevoia de real
 - 3.1.2. Raportul dintre real și imaginar în generarea numelor de locuri
- 3.2. Imaginarul poetic în basmele românești. Elemente de sintaxă stilistică
 - 3.2.1. Rolul epitetului în exprimarea numelor de locuri imaginare
 - 3.2.2. Structura internă a comparației. Ipostazele frumosului românesc
 - 3.2.3. Metaforele afective: *Câmpul cu somnul*, *Câmpul cu dorul*, *Valea Plângerii*
 - 3.2.4. Imaginile repetitive, imagini arhetipale

Concluzii

Bibliografie

Anexa 1. Indice de nume

Anexa 2. Relevu

LOCURI IMAGINARE ÎN BASMUL ROMÂNESC. O ABORDARE LINGVISTICO-MITOLOGICĂ

REZUMATUL TEZEI

Cuvinte cheie: *lingvistică, mitologie, imaginar, nume de locuri.*

Lucrarea noastră este consacrată analizei structurilor lingvistice care desemnează spații imaginare. Alegerea temei a pornit de la două premise, care justifică preocupările noastre legate de studiul limbii prozei populare românești. Este vorba, pe de o parte, despre faptul că numele de locuri din creațiile populare reflectă, ca și numele de personaje și acțiunile acestora, particularitățile imaginarii românești tradiționale. Pe de altă parte, textele populare ascund fapte de limbă extrem de interesante, încă insuficient valorificate în studiile de specialitate. Dacă despre numele de personaje s-au scris câteva studii sau, în orice caz, au fost analizate într-un context mai larg al hermeneuticii în domeniul respectiv, numele de locuri lasă un larg câmp deschis cercetării.

Având în vedere aceste premise, devine explicabilă opțiunea noastră de a structura lucrarea în trei mari capitole, corespunzătoare celor trei etape de studiu. Prima dintre acestea a vizat perspectiva lingvistică în analiza numelor, prin descrierea sistematică a formelor și sensurilor cuvintelor sau sintagmelor care desemnează locuri imaginare. Ne referim aici la investigația lexico-semantică, gramaticală și stilistică a sintagmelor din inventarul selectat. Cea de a doua axă de lucru a avut în vedere perspectiva mitologică și descifrarea simbolurilor, prin analiza unor detalii mitologice existente în structura numelor. A treia parte a demersului nostru a urmărit analiza raportului dintre real și imaginar, precum și analiza concretizării unor mecanisme ale imaginarii în plan stilistic.

Elementele de noutate ale cercetării noastre sunt reflectate tocmai în această tratare din trei perspective diferite a aceluiași corpus de exemple: perspectiva lingvistică, perspectiva mitologică și cea care valorifică teoriile asupra imaginarii, în vederea evidențierii legăturii indestructibile între cuvânt, idee și imagine, manifestată în aceeași construcție lingvistică, respectiv numele unui loc imaginar. Esența cercetării propriu-zise este reprezentată de investigarea aceluiași corpus, pentru a scoate la lumină fapte de limbă inedite din proza populară românească, mentalități care le-au generat, precum și capacitatea creatoare specifică geniului popular românesc.

Materialul de lucru pe care l-am folosit a fost alcătuit din basme românești, populare și culte - ne referim la cele care au fost deja culese și înregistrate în scris în mod sistematic,

științific. Am folosit producțiile din marile culegeri de specialitate și am preferat abordarea unitară a basmelor populare și a celor culte, pornind de la opinia unor exegeți de marcă ai limbii populare române, precum Dumitru Caracostea, care constată păstrarea autenticității exprimării populare în basmele culte. Am selectat un corpus de texte suficient de bogat, pentru a crea o imagine generală a dinamicii mitonimelor care desemnează spații suprareale. Acesta a fost alcătuit din 120 de basme, din care am inventariat aproximativ 1000 de cuvinte și sintagme care desemnează spații imagine, interesante și originale atât ca mod de construcție, cât și ca semnificație.

În statistica efectuată de noi, locul imaginar cu cel mai mare indice de frecvență este *curtea*, cu 115 ocurențe. Urmează *palatul*, cu 75 ocurențe, *casa* – 70, *împărăția* – 54, *țara* – 45, apoi *pădurea* și *podul* cu 40 de ocurențe, *grădina* – 30, *moșia* – 24, *cetatea* – 15 de ocurențe ș.a.m.d. Numele locurilor au fost grupate și ordonate într-un indice prezent în anexele lucrării, dar și într-un *Relevé* care conține, în afara structurilor lingvistice inventariate, titlul basmului din care au fost extrase, citatul reprezentativ, în care se redau, de regulă, fragmente ale descrierii locului, precum și semnificația respectivului loc.

În baza formulelor recurente și a clasificării numelor de locuri după criteriul lexico-gramatical, am considerat că se poate configura o grilă operațională de analiză etimologică, semantică și gramaticală a numelor de locuri imagine din basmele românești, iar pentru alcătuirea ei, am folosit în principal metoda lingvistico-mitologică, alături de instrumentele gramaticii descriptive, ale gramaticii semantice etc. Ni s-a părut interesant și util să urmărim procesul de elaborare a structurilor lingvistice care exprimă nume de locuri imagine din basmul românesc, precum și asocierile de elemente concrete și imaginate care le-au dat naștere, prin intermediul disciplinei de graniță numită „lingvistică mitologică”, din perspectiva căreia am detaliat semantic și gramatical corpusul de texte. Vizând asocierea celor două științe, *lingvistica* și *mitologia*, metoda de lucru ne-a oferit instrumente atât pentru analiza etimologică, inclusiv a datelor onomasiologice, extralingvistice, cât și pentru descifrarea sensurilor pe care cuvintele sau structurile lingvistice le conțin.

Structura lucrării noastre reflectă această manieră de abordare a corpusului de nume. Ea conține obișnuitul capitol introductiv, capitolele de mijloc fiind axate pe cele trei perspective de lucru menționate. Analiza lingvistică bazată pe material lexical cu substrat mitologic ne-a oferit informații inedite pentru ambele domenii – cercetarea faptelor de limbă, pe de o parte, și mitologia comunității lingvistice respective – românești, în cazul nostru – pe de altă parte.

În primul capitol, intitulat „*Perspectiva lingvistică în analiza numelor de locuri imaginare*”, am identificat modul de construcție lingvistică a numelor de locuri din basmele românești. Pentru aceasta, am întreprins o aplicație riguroasă constând în analiza etimologică, lexico-gramaticală și semantică a unui număr semnificativ de exemple din indicele de nume. Am urmărit prin această analiză să evidențiem particularitățile materialului lingvistic inedit conținut în basmele românilor. Am preferat cercetarea separată a faptelor de limbă, deoarece am considerat prioritară cunoașterea elementelor care se asociază în plan lingvistic, în vederea identificării ulterioare a detaliilor din mitologia românească.

Consistentul material de lucru a fost organizat în zece paradigme lexico-semantice, după cum urmează: *paradigma drumurilor imaginare* sau a locurilor de trecere, *paradigma spațiilor imaginare deschise* sau *paradigma ținuturilor*, *paradigma locurilor imaginare naturale*, *paradigma locurilor imaginare acvatice*, *paradigma spațiilor imaginare închise*, *paradigma locurilor simbolice*, *paradigma vegetală*, *paradigma locurilor de după moarte*, *paradigma lumilor imaginare* și *paradigma obiectelor cu valoare de loc imaginar*.

Analiza în detaliu a structurilor care compun aceste paradigme a confirmat preconizările inițiale. Într-adevăr, formarea numelor de locuri imaginare are la bază un algoritm, generat de următoarele tipuri de asocieri lingvistice:

1. Cele mai multe nume de locuri se formează prin asocierea dintre un nume comun, real, și un personaj imaginar, construcțiile cu genitivul fiind cele mai frecvente. În această categorie se încadrează exemplele de tipul: *Cetatea Zânei Zorilor*, *Casa Vântului*, *Casa Marțolii*, *hotarele Gheonoaiei*, *curțile lui Verde-Împărat*, *căsuța Sfintei Duminici*, *locuința Scorpiei*, *împărăția Soarelui*, *Poiana Cerbului* ș.a.m.d.
2. Un număr însemnat de nume se formează prin asocierea dintre un nume comun, real, și un alt spațiu, în general, în construcții prepoziționale cu valoare locativă. Exemplele semnificative sunt cele de tipul: *casa de la capătul pământului*, *împărăția de la marginea pământului*, *hotarul dintre lumea neagră și lumea*.
3. Un alt tip de asociere are în vedere numele concret, real, și, cel mai adesea, o calitate statică, în exemple precum: *Mănăstirea de Tămâie*, *Fântâna Buna*, *Dafinul Verde*, *Codrul Verde* și mai rar o calitate dinamică: *Casa de foc*, *Casa plutitoare*, în general, structurile cu determinanți substantivali, adjectivali sau pronominali.
4. Numele de locuri care evidențiază cel mai bine viața spirituală românească au la bază un nume concret, real, urmat de descrieri extraordinare: *o grădină frumoasă*, *de nici raiul doară nu poate fi mai frumos*; *casă, cât nuca de mare*, *toată din aur lamur și împodobită cu pietre scumpe*.

În cel de-al doilea capitol al lucrării, intitulat „*Perspectiva mitologică în analiza numelor de locuri imaginare*”, am analizat structurile lingvistice care denumesc locuri cu valoare simbolică, pornind de la numele simbolice: *hotarul*, *marginea*, *podul*, *puntea*, termeni care redau simbolistica centrului, precum *buricul pământului*, denumirile unor biserici mitice, locuri de trecere, precum: *fereastra*, *fântâna*, *poarta*. Am acordat o atenție mare și imaginii mitice a formelor de relief, precum și universului acvatic din lumea basmelor. Am operat clasificări și subclasificări ale locurilor după tipologia lor, dar și după ființele mitologice în jurul cărora numele de locuri s-au grupat de la sine în „*locuri bune*” și „*locuri rele*”, după modelul celor reale, punând în evidență natura actanților.

Tot în această parte a lucrării, ne-am ocupat de terminologia spațiilor locuite de personaje mitice, spații pe care le-am grupat după modelul structurării lumii în: *spațiul cosmic* sau *spațiul divinităților sincretice*, *tărâmul celălalt* sau *lumea ființelor mitice* și *spațiul subteran*.

Detaliile mitologice oferite de această perspectivă de analiză ne-au condus către concluzia că preponderența unor construcții lingvistice-nume de locuri este justificată de elemente distincte ale gândirii mitice românești, după cum urmează:

1. Asocierea dintre un nume comun, real, și un personaj imaginar (situație prin care se redă cel mai mare număr de locuri imaginare), de tipul: *curtea împăratului Verde*, are la bază ideea creației primordiale. Orice așezare umană reprezintă ordonarea haosului, reflectând universul construit prin imitarea Cosmogoniei.
2. Asocierea dintre un nume comun, real, și un alt spațiu (în general, construcțiile prepoziționale cu valoare locativă), de tipul: *hotarul dintre lumea neagră și lumea albă*, are în vedere modelizarea spațială, relația spațiu-timp și mai ales nevoia de cunoaștere a spiritului uman, în încercarea de depășire a propriei condiții.
3. Numele concrete, reale, asociate cu o calitate statică sau dinamică, relevă mentalități mitice păstrate la nivel simbolic. În acest segment apar cele mai multe toponime cu substrat mitologic, de tipul *Fântâna Buna* sau *Dafinul Verde*, *Mănăstirea de Tămâie*, în care mare parte din încărcătura mitologică este conținută în determinantul structurii, verificând raportul dintre cuvânt, simbol și mit. Aceste numiri mitice se caracterizează prin deplasarea accentului asupra calității și, implicit, asupra simbolisticii locului respectiv.
4. Numele concrete și reale, urmate de descrieri extraordinare, de tipul: *Casă, cât nuca de mare, toată din aur lamur și împodobită cu pietre scumpe*, reflectă dorința de a trăi într-o lume fără cusur, de a atinge perfecțiunea caracteristică oricărui tip de creație.

În capitolul dedicat perspectivei imaginarului, intitulat „*Real și imaginar în formarea numelor de locuri imaginare*”, am pornit de la dublul rol pe care imaginarul îl joacă în procesul de creație: pe de o parte, imaginarul echilibrează în interiorul structurii elementele realului, iar pe de altă parte, stimulează gândirea creatoare.

Concluzia la care am ajuns în urma acestei analize este că alternanța dintre componenta reală și cea imaginară a structurilor se realizează în baza unui algoritm definitoriu, care presupune un singur nucleu real, păstrătorul imaginilor primordiale, și unul sau mai multe nuclee imaginare, încărcate de semnificații simbolice. Aceste nuclee ideale concentrează gândirea și trăirea afectivă a creatorului, astfel încât elementele de sintaxă stilistică sunt imposibil de trecut cu vederea.

Analiza aspectului stilistic al numelor de locuri imaginare ne-a condus către formularea unor concluzii privitoare la rolul important al epitetului și al imaginilor repetitive în exprimarea numelor. Am analizat structura internă a comparației, ca formă elementară de geneză a imaginației vizuale și am identificat tipurile de grupe reprezentative ce apar cu predilecție în structura numelor: *comparații-imagine* sau *comparațiile stereotipice*, *comparațiile-parabolă* și *comparațiile homerice* sau *narative*. În ceea ce privește analiza metaforelor, am ajuns la concluzia că în structura numelor predomină *metaforele cristalizate*, purtătoarele simbolismului primar și *metaforele afective*, care reflectă legătura indestructibilă între om și spațiul în care trăiește.

Atât demersul lingvistico-mitologic, cât și analiza în plan imaginar întreprinsă în prezentul studiu, ne conduc către certitudinea că numele locurilor imaginare din basmul românesc funcționează ca unități analizabile, pentru că modul lor de construcție are la bază mecanisme specifice prin care se creează imaginarul. În plan lingvistic, limba reflectă acest proces de generare a locurilor imaginare, fiind creatoare ea însăși de imagini ireale: nu doar oglindește, ci creează locuri imaginare. Formulele recurente din fiecare paradigmă analizată ne îndreptătesc să afirmăm faptul că numele de locuri imaginare se construiesc în baza unui algoritm care își păstrează unitatea și care poate fi probat, indiferent de perspectiva abordării materialului de lucru.

Cercetarea noastră a relevat, între multe altele, faptul că structurile care denumesc locuri imaginare aduc la suprafață gândirea și trăirea afectivă care le-a creat. Dacă în toponimia reală se regăsesc principalele momente din viața materială și spirituală a oamenilor, în cea imaginară se reflectă capacitatea lor creativă. Aceasta este pusă în evidență prin acel mecanism al autogenerării spațiilor imaginare, despre care am vorbit în spațiul lucrării, arătând, așa cum s-a observat și din analiza lingvistică, faptul că imaginarul este o prelungire

a realului. Toate numele de locuri imaginare, comune sau proprii, fără excepție, au la bază un nume comun, real, înglobat într-un context imaginar.

Spațiul imaginar apropiat omului devine mediul ideal în care se înfăptuiesc dorințe, prin re-prezentarea obiectelor absente, dar dorite. Din acest punct de vedere, numele locurilor imaginare pe care le-am analizat în demersul nostru se constituie într-o colecție de imagini unicat, care reflectă segmentul spațial al lumii virtuale. Din orice perspectivă de lucru am analiza numele locurilor imaginare, ajungem la concluzia că spațiul imaginar se află în deplină armonie cu geografia mentală a simțirii românești.

BIBLIOGRAFIE

I. Surse

- *** 1988, *Basmul cu Soarele și Luna*. Antologie, prefață și bibliografie de Iulian Chivu, București: Editura Minerva.
- *** 1994, *Legende românilor*, vol. I-III, București: Editura Grai și Suflet – Cultura Națională.
- *** 1997, *Basme populare românești*. Culegere alcătuită de Grigore Botezatu, Chișinău: Editura Litera.
- *** 1999, *Basmele românilor. Poveștile lui Făt-Frumos*. Ediție îngrijită de Ioan Șerb, București: Editura Grai și Suflet - Cultura Națională.
- *** 2003, *Antologia basmului cult*. Ediție îngrijită de Florin Ioniță, București: Editura Coresi.
- *** 2003, *Antologia basmului cult românesc*, Vol. I-II. Antologie și prefață de Ioan Șerb. Text stabilit de Aurelia Rusu, București: Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”.
- ISPIRESCU, Petre, 1971, *Opere*, vol. I-II. Ediție îngrijită, note, variante, glosar și bibliografie de Aristița Avramescu. Studiu introductiv de Corneliu Bărbulescu, București: Editura Minerva.
- POP-RETEGANUL, Ion, 1986, *Povești ardelenesti*. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Vasile Netea, București: Editura Minerva.
- SLAVICI, Ioan, 1967, *Opere*, I. Prefață de D. Vatamaniuc, București: Editura pentru Literatură.
- STĂNCESCU, D., 1985, *Cerbul de aur*, București: Editura Minerva.
- ȘĂINEANU, Lazăr, 1978, *Basmele române. În comparațiune cu legendele antice clasice și în legătură cu basmele popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor romanice*. Ediție îngrijită de Ruxandra Niculescu. Prefață de Ovidiu Bîrlea, București: Editura Minerva.
- TEODORESCU, Gh. Dem, 1996, *Basme române*, București: Editura Vitruviu.

II. Bibliografie critică

- ACADEMIA ROMÂNĂ, 1998, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan –Al. Rosetti”,
- DEX, *Dicționarul explicativ al Limbii Române*, ediția a II a, București: Editura Univers Enciclopedic.

- ACADEMIA ROMÂNĂ, 2005, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *DOOM, Dicționarul Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române*, ediția a II- a, revăzută și adăugită. București: Univers Enciclopedic.
- ACADEMIA ROMÂNĂ, 2011, *Dicționarul Tezaur al Limbii Române (DTLR)*, 19 volume. Ediție completă, București: Editura Academiei.
- ANDERSON, J. M., 1971, *The Grammar of Case: Towards a Localistic Theory*, Cambridge: University Press.
- ANGELESCU, Silviu, 1999, *Mitul și literatura*, București: Editura Univers, Colecția Excellens.
- BACHELARD, Gaston, 1995, *Apa și visele. Eseu despre imaginația materiei*, București: Editura Univers.
- BACHELARD, Gaston, 1997, *Aerul și visele. Eseu despre imaginația mișcării*. Traducere de Irina Mavrodin. În loc de prefață: *Dubla legitimitate*, de Jean Starobinski. Traducere de Angela Martin, București: Editura Univers.
- BACHELARD, Gaston, 2005, *Poetica spațiului*. Traducere de Irina Bădescu. Prefață de Mircea Martin, Pitești: Editura Paralela 45.
- BĂLTEANU, Valeriu, 2000, *Terminologia magică populară românească*, București: Editura Paideia.
- BĂLTEANU, Valeriu, 2001, *Dicționar de divinație populară românească*, București: Editura Paideia.
- BĂLTEANU, Valeriu, 2003, *Dicționar de magie populară românească*, București: Editura Paideia.
- BÂRLEA, Petre Gheorghe, (coord.), 2006, *Spații imaginare în literatura română pentru copii și tineret- Releveu*, Târgoviște: Editura University Press.
- BÂRLEA, Petre Gheorghe, (coord.), 2006, *De la local la universal. Spații imaginare și identități în literatura pentru copii*, București: Editura Muzeul Literaturii Române.
- BÂRLEA, Petre Gheorghe, 2007, *Ana cea Bună. Lingvistică și mitologie*, București: Editura „Grai și Suflet - Cultura Națională”.
- BÂRLEA, Petre Gheorghe, 2008, *Limba poveștilor populare românești*, București: Editura Academiei Române.
- BÂRLEA, Petre Gheorghe, (coord.), 2009, *Dicționar de locuri imaginare în literatura română pentru copii și tineret*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită, București: Editura Muzeul Literaturii Române.

- BÂRLEA, Petre Gheorghe, 2011, „Lingvistică și mitologie. O abordare interdisciplinară a vocabularului”, în: *Studies in Linguistics and Communication*, București: Editura Paralela 45, pp. 7-40.
- BÂRLEA, Roxana-Magdalena, 2012, *Tehnici de cercetare în științele comunicării*, Cluj Napoca: Editura Casa Cărții de Știință.
- BĂDILIȚĂ, Cristian, 1996, *Miturile lui Platon. Antologie*, București: Editura Humanitas.
- BENVENISTE, Émile, 1966, *Probleme de lingvistică generală*, vol. I și II, București: Editura Universitas.
- BERDAN, Lucia, 1999, *Fețele destinului. Incursiuni în etnologia românească a riturilor de trecere*, Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”.
- BERDAN, Lucia, 2001, *Totemism românesc. Structuri mitice arhetipale în obiceiuri, ceremonialuri, credințe, basme*, Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”.
- BERDAN, Lucia, 2003, *Mitologia cuvintelor*, Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”.
- BERECHET, Lăcrămioara, 2009, *Mitul ca literatură, literatura ca mit*, Constanța: Editura Ex Ponto.
- BERNEA, Ernest, 2005, *Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român*. Ediția a doua, revizuită, București: Editura Humanitas.
- BIDU-VRÂNCEANU, Angela, 1976, *Analiza structurală a vocabularului limbii române contemporane. Numele de culori*, Universitatea București.
- BIDU-VRÂNCEANU, Angela, CĂLĂRAȘU, Cristina, IONESCU-RUXĂNDIOIU, Liliana, MANCAȘ, Mihaela, PANĂ DINDELEGAN, Gabriela, 2005, *Dicționar general de științe ale limbii (DȘL)* ediția a II, București: Editura Nemira.
- BIDU-VRÂNCEANU, Angela; FORĂSCU, Narcisa, 2005, *Limba română contemporană. Lexicul*, București: Editura Humanitas Educațional.
- BÎRLEA, Ovidiu, 1966, *Antologie de proză populară epică*. Vol. I-III, București: Editura Pentru Literatură.
- BÎRLEA, Ovidiu, 1976, *Mică enciclopedie a poveștilor românești*. A-Z, București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- BÎRLEA, Ovidiu, 1979, *Poetică folclorică*, București: Editura Univers.
- BÎRLEA, Ovidiu, 1981, *Folclorul românesc. Momente și sinteze*, București: Editura Minerva.
- BLAGA, Lucian, 2011, *Trilogia culturii*, București: Editura Humanitas.
- BLAIR, H., 1845, *Leçons de rhétorique et de belles-lettres*, traduites en français par M. J. P. Quénot, vol. 1, Paris: Hachette.

- BOIA, Lucian, 2000, *Pentru o istorie a imaginarului*. Traducere din franceză de Tatiana Mochi, București: Editura Humanitas.
- BRÉAL, Michel, 1877, *Mélanges de mytologie et de linguistique*, Paris: Hachette.
- BRUNEL, Pierre, 1974, *Le mythe de la métamorphose*, Paris: Armand Colin.
- BURGOS, Jean, 1988, *Pentru o poetică a imaginarului*. Traducere de Gabriela Duda și Micaela Gulea. Prefață de Gabriela Duda, București: Editura Univers.
- BURGOS, Jean, 2003, *Imaginar și creație*, București: Editura Univers.
- CANDREA, I.-A., 2001, *Lumea basmelor. Studii și culegeri de folclor românesc*. Ediție îngrijită de Antoaneta Olteanu. Cuvânt înainte de Alexandru Dobre, București: Editura Paideia.
- CANDREA, I.-A.; DENSUSIANU, Ovid, 2003, *Dicționarul etimologic al limbii române*, Pitești: Editura Paralela 45.
- CAPRETTINI, Gian Paolo, 2000, *Semiologia povestirii*. În românește de George Popescu. Constanța: Editura Pontica.
- CARACOSTEA, Dumitru; BÎRLEA, Ovidiu, 1979, *Creangă și problema variantelor cântărești*, București: Editura Minerva.
- CĂLINESCU, George, 1965, *Estetica basmului*, București: Editura Pentru Literatură.
- CERNĂUȚI-GORODEȚCHI, Mihaela, 2002, *Poetica basmului modern*, Iași: Editura Universitas.
- CHEVALIER, Jean, GHEERBRANT, Alain, 1995, *Dicționar de simboluri, mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*. Traducere realizată după ediția 1969, de un colectiv coordonat de Micaela Slăvescu și Laurențiu Zoicaș. Ediție revizuită și adăugită, apărută în colecția „Bouquins”, vol. I-III, București: Editura Artemis.
- CHIPER, Niculina, 2006, *Reprezentări ale destinului în folclorul românesc*, București: Editura Saeculum I. O.
- CIORĂNESCU, Alexandru, 2002, *Dicționarul etimologic al limbii române*. Ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă, de Tudora Șandru Mehedinți și Magdalena Popescu Marin, București: Editura Saeculum I. O.
- CODLEANU, Mioara, 2007, *Sémantique lexicale. Concepts fondamentaux et exercices*, Constanța: Editura Europolis.
- COJANU, Daniel, 2009, *Ipostaze ale simbolului în lumea tradițională*, Iași: Editura Lumen.

- COMAN, Mihai, 1980, *Izvoare mitice*, București: Editura Cartea Românească.
- COMAN, Mihai, 1986, *Mitologie populară românească*, vol. I, *Viețuitoarele pământului și ale apei* și vol. II, *Viețuitoarele văzduhului*, București: Editura Minerva.
- CORDONEANU, M., CORDONEANU, R., 1998, *Dicționar de mitologie greco-romană și românească*, București: Editura Viitorul Românesc.
- CORDUN, Val, 2005, *Timpul în răspăr. Încercare asupra anamnezei în basm*. Ediție îngrijită și prefăcută de I. Oprișan, București: Editura Saeculum I. O.
- COTEANU, Ion; SECHE, Luiza; SECHE, Mircea (coord), 1998, *DEX – Dicționarul explicativ al Limbii Române*, ediția a II a, București: Editura Univers Enciclopedic.
- COX, G. W., 1903, *Mythology of the Aryan Nations*, London: Paul Kegan.
- COX, G. W., 1952, *Les dieux antiques, nouvelle mythologie...* Traduit par St. Mallarmé, Paris: Gallimard.
- CREȚU, Vasile Tudor, 1988, *Existența ca întemeiere. Perspectivă etnologică*, Timișoara: Editura Facla.
- CRISTEA, Valeriu, 1979, *Spațiul în literatură. Forme și semnificații*, București: Editura Cartea Românească.
- DATCU, Iordan, 2006, „Omagiu lui Ovid Densusianu”, în: *România literară*, nr. 19/2006, pp.73-79.
- DENSUSIANU, Ovid, 1923, *Orientări nouă în cercetările filologice*. Extras din *Grai și Suflet*, revista Institutului de filologie și folclor”, București.
- DENSUSIANU, Ovid, 1929, *Probleme de toponimie și onomastică*. Cursuri la Facultatea de Filosofie și Litere, editate de Alexandru Vasiliu, București.
- DENSUSIANU, Ovid; CANDREA, I.-A., 2003, *Dicționarul etimologic al limbii române. Elementele latine*, București: Editura Paralela 45.
- DETIENNE, Marcel, 1981, *L'invention de la mythologie*, Paris: Gallimard.
- DRAGOMIRESCU, Gh. N., 1995, *Dicționarul figurilor de stil. Terminologia fundamentată a analizei textului poetic*, București: Editura Științifică.
- DURAND, Gilbert, 1977, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*. Traducere de Marcel Aderca. Prefață și postfață de Radu Toma, București: Editura Univers.
- DURAND, Gilbert, 1998, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*. Traducere de Marcel Aderca. Postfață de Cornel Mihai Ionescu, București: Editura Univers Enciclopedic.

- DURAND, Gilbert, 1998, *Figuri mitice și chipuri ale operei. De la mitocritică la mitanaliză*. Traducere din limba franceză de Irina Bădescu, București: Editura Nemira.
- DURAND, Gilbert, 1999, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, București: Editura Nemira.
- DURAND, Gilbert, 1999, *Imaginarul. Eseu despre științele și filozofia imaginii*, București: Editura Nemira.
- ELIADE, Mircea, 1994, *Imagini și simboluri. Eseu despre simbolismul magico-religios*. Prefață de Georges Dumézil. Traducere de Alexandra Beldescu, București: Editura Humanitas.
- ELIADE, Mircea, 2000, *Sacrul și profanul*. Ediția a II a. Traducere de Brândușa Prelipceanu, București: Editura Humanitas.
- ELIADE, Mircea, 2004, *Comentarii la Legenda Meșterului Manole*, București: Editura Humanitas.
- ELIADE, Mircea, 2008, *Mituri, vise și mistere*. Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București: Editura Univers Enciclopedic.
- ERNOUT, A., MEILLET, A., 2001, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire de mots (DELL)*, Paris: Klincksieck.
- EVSEEV, Ivan, 1983, *Cuvânt - Simbol - Mit*, Timișoara: Editura Facla.
- EVSEEV, Ivan, 1997, *Dicționar de magie, demonologie și mitologie românească*, Timișoara: Editura Amarcord.
- EVSEEV, Ivan, 1999, *Componenta mitologică a vocabularului românesc*, București: Editura Academiei Române.
- EVSEEV, Ivan, 1999, *Enciclopedia semnelor și simbolurilor culturale*, Timișoara: Editura Amarcord.
- EVSEEV, Ivan, 2001, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, ediția a II- a, revăzută și adăugită, Timișoara: Editura Amarcord.
- GHINOIU, Ion, 1999, *Lumea de aici, lumea de dincolo. Ipostaze românești ale nemuririi*, București: Editura Fundației Culturale Române.
- GUBERNATIS, Angelo de, 1872, *Zoological mythology*, 2 vol., London: Trubner and Co.
- GUBERNATIS, Angelo de, 1882, *Mythologie des plantes*, t. II, Paris: Reinwald.
- GUSDORF, Georges, 1996, *Mit și metafizică*. Traducere de Lizuca Popescu-Ciobanu, Timișoara: Editura Amarcord.
- GUȚU ROMALO, Valeria, (coord.), 2005, *Gramatica Limbii Române (GARL)*, Vol. I. *Cuvântul*, Vol. al II-lea: *Enunțul*, București: Editura Academiei Române.

- HASDEU, Bogdan - Petriceicu, 1979, *Studii de folclor*. Ediție îngrijită și note de Nicolae Bot. Prefață de Ovidiu Bîrlea, Cluj - Napoca: Editura Dacia.
- HASDEU, Bogdan Petriceicu, 1972, 1974, 1976, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dictionarul limbei istorice și poporane a românilor (E.M.R.)*, vol. I (1972), vol. II (1974) și vol. III (1976). Ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș, București: Editura Minerva.
- HASDEU, Bogdan Petriceicu, 2008, *Folcloristica*, vol. I-II. Ediție critică, note, variante, comentarii, de I. Opreașan. București: Editura Saeculum I. O.
- HUMBOLDT, Wilhelm von, 2008, *Despre diversitatea structurală a limbilor și influența ei asupra dezvoltării spirituale a umanității*, București: Editura Humanitas.
- IONESCU, Anca Irina, 1978, *Lingvistică și mitologie. Contribuții la studierea terminologiei credințelor populare slave*, București: Editura Litera.
- JARNIK, I. U.; BÂRSEANU, A., 1964, *Doine și strigături din Ardeal*, București: Editura pentru Literatură.
- JUNG, Carl Gustav, 2003, *Opere complete*, vol. I. *Arhetipurile și inconștientul colectiv*. Traducere de Dana Verescu și Vasile Dem. Zamfirescu, București: Editura Trei.
- KERNBACH, Victor, 1994, *Universul mitic al românilor*, București: Editura Științifică.
- KERNBACH, Victor, 2004, *Dicționar de mitologie generală*, București: Editura Albatros.
- KUHN, Adalbert, 1886, *Mythologische studien*. Herausgegeben von Ernst Kuhn, Erster Band: *Die herabkunft des Feuers und des Göttertrank*, Gütersloch: C. Bertelsmann. (CF. și ediția modernă, 2005).
- LAForge, Jules, 1885, *Les Complaintes*, Paris: Léon Vernier.
- LAMBRIOR, Alexandru, 1976, *Studii de lingvistică și folcloristică*. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Ion Nuță, Iași: Editura Junimea.
- LĂZĂRESCU, George, 1979, *Dicționar de mitologie*, București: Editura Ion Creangă.
- LOTMAN, Iuri Mihailovici, 1974, *Studii de tipologie a culturii*. Traducere de Radu Nicolau, București: Editura Univers.
- MARCU, Luminița, 1999, „Lectura la zi: Mitul și literatura”, în: *România literară*, nr. 18/1999, pp. 36-37.
- MIHAIL, Zamfira, 1978, *Terminologia portului popular românesc în perspectivă etnolingvistică comparată sud-est europeană*, București: Editura Academiei Române.
- MIHAIL, Zamfira, 2000, *Etimologia în perspectivă etnolingvistică*, București: Editura Fundației România de Măine.

- MIHAIL, Zamfira; OSIAC, Maria, 2004, *Lingvistică generală aplicată*, București: Editura Fundației România de Mâine.
- MUȘLEA, Ion, BÎRLEA, Ovidiu, 1970, *Tipologia folclorului. Din răspunsurile la chestionarele lui B. P. Hasdeu*, București: Editura Minerva.
- MÜLLER, Friedrich Max, 1857, *Oxford Essays*, London: John W. Parker & Son. Reeditare: *Selected Essays on Language, Mythology and Religion*, 1881, London: Longmans, Green & Co. Cf. și *Essays de mythologie comparée* traduit sous l'autorité d'Ernest Renan, Paris, 1859; *Essais sur la mythologie comparée*, traduction par Georges Perrot, Paris, 1873.
- MÜLLER, Friedrich Max, 2002, *Mythologie comparée*. Edition établie, présentée et annotée par Pierre Brunel, Paris: Laffont.
- NASTA, Mihail; ALEXANDRESCU, Sorin, 1972, *Poetică și stilistică. Orientări moderne*. București: Editura Univers.
- NEMETI, Irina, 2004, *Calea Zânelor. Moșteniri antice în mitologia românilor*, Cluj Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai: Presa Universitară.
- NEȚ, Mariana, 2005, *Lingvistică generală, semiotică, mentalități: o perspectivă de filosofie a limbajului*, Iași: Editura Institutul European.
- NIȘCOV, Viorica, 1996, *A fost de unde n-a fost. Basmul popular românesc*. Excurs critic. Texte comentate, București: Editura Humanitas.
- NOICA, Constantin, 1973, *Creație și frumos în rostirea românească*, București: Editura Eminescu.
- OIȘTEANU, Andrei, 2004, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Iași: Editura Polirom.
- OLINESCU, Marcel, 2008, *Mitologie românească*, București: Editura Gramar.
- OLINESCU, Marcel, 2008, *Mitologie românească*. Ediție critică și prefață de I. Oprea. București: Editura Saeculum vizual.
- OLTEANU, Antoaneta, 1998, *Metamorfozele sacrului. Dicționar de mitologie populară*, București: Editura Paideia.
- OLTEANU, Antoaneta, 2001, *Calendarele poporului român*, București: Editura Paideia.
- OLTEANU, Antoaneta, 2004, *Homo balcanicus. Trăsături ale mentalității balcanice*. Colecția de studii și eseuri „Antropologie”, București: Editura Paideia.
- OLTEANU, Antoaneta, 2009, *Reprezentări ale spațiului în credințele populare românești*, București: Editura Paideia.

- OPRIȘAN, I., 2006, *La hotarul dintre lumi. Studii de etnologie românească*, București: Editura Saeculum I. O.
- PAMFILE, Tudor, 2000, *Mitologie românească*. Ediție îngrijită și prefată de Iordan Datcu, București: Editura „Grai și Suflet - Cultura Națională”.
- PAMFILE, Tudor, 2001, *Văzduhul după credințele poporului român*. Ediție îngrijită și cuvânt înainte de Antoaneta Olteanu, București: Editura Paideia.
- PAMFILE, Tudor, 2001, *Cerul și podoabele lui - după credințele poporului român*. Ediție îngrijită de Antoaneta Olteanu, București: Editura Paideia.
- PANĂ DINDELEGAN, Gabriela, (coord.), 2010, *Gramatica de bază a limbii române, (GBLR)* București: Editura Academiei Române.
- PAPADIMA, Ovidiu, 1995, *O viziune românească asupra lumii. Studii de folclor*. Ediția a II-a revizuită. Postfață de I. Oprișan, București: Editura Saeculum I. O.
- PAVEL, Toma, 1993, *Lumi ficționale*, București: Editura Minerva.
- PERINAȚ, Steva, 1996, *Substratul mitologic în toponimia sud-est europeană*, Timișoara: Editura Amarcord.
- POP, Mihai; RUXĂNDIOIU, Pavel, 1991, *Folclor literar românesc*, București: Editura Pentru Literatură.
- POP, Mihai, 1998, *Folclor românesc*, vol. I-II. Ediție îngrijită de Nicolae Constantinescu și Alexandru Dobre, București: Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”.
- PROPP, Vladimir I., 1970, *Morfologia basmului*, București: Editura Univers.
- PROPP, Vladimir, 1973, *Rădăcinile istorice ale basmului fantastic*, București: Editura Univers.
- PUȘCARIU, Sextil, 1940, *Limba Română*, vol. I, *Privire generală*, București: Editura Fundația pentru literatură și artă.
- RUXĂNDIOIU-IONESCU, Liliana (coord.), 2011, *Studies in Linguistics a Communication*, București: Editura Paralela 45.
- SAUSURRE, Ferdinand de, 1998, *Curs de lingvistică generală*, Iași: Editura Polirom.
- SALA, Marius, 1998, *De la latină la română*, București: Editura Univers enciclopedic.
- ȘĂINEANU, Lazăr, 1978, *Basmele române. În comparațiune cu legendele antice clasice și în legătură cu basmele popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor romanice*. Ediție îngrijită de Ruxandra Niculescu. Prefată de Ovidiu Bîrlea, București: Editura Minerva.
- ȘĂINEANU, Lazăr, 1999, *Încercare asupra semasiologiei limbei române. Studii istorice despre tranzițiunea sensurilor*. Ediție îngrijită, studiu introductiv și indice de Livia Vasiliuță, Timișoara: Editura de Vest.

- SLAVICI, Ioan, 1967, *Opere*, vol. I, Sub îngrijirea unui colectiv. Prefață: D. Vatamaniuc, București: Editura pentru Literatură.
- TALOȘ, Ion, 2001, *Gândirea magico-religioasă la români*, București: Editura Enciclopedică.
- TODI, Aida, (coord.), 2011, *Filologie și didactică*, Constanța: Editura Universitară.
- TODOROV, Tzvetan, 1973, *Introducere în literatura fantastică*. În românește de Virgil Tănase. Prefață de Alexandru Sincu, București: Editura Univers.
- TODOROV, Tzvetan, 1983, *Teorii ale simbolului*. Traducere de Mihai Murgu. Prefață de Maria Carpov, București: Editura Univers.
- TOHĂNEANU, Gheorghe, 1969, *Stilul artistic al lui Ion Creangă*, Timișoara: Editura Facla.
- TOHĂNEANU, Gheorghe, 1986, *Cuvinte românești*, Timișoara: Editura Facla.
- TOHĂNEANU, Gheorghe, 1995, *Dicționar de imagini pierdute*, Timișoara: Editura Amarcord.
- TOMA, Raluca Felicia, 2009, *Pragmatica proverbelor biblice*, București: Editura Universitară.
- TOMESCU, Domnița, 1998, *Gramatica numelor proprii în limba română*, București: Editura All Educațional.
- TOMESCU, Domnița, 2003, *Analiza gramaticală a textului. Metodă și dificultăți*, București: Editura All Educațional.
- VAN GENNEP, Arnold, 1997, *Formarea legendelor*. Traducere de Lucia Berdan și Crina Ioana Berdan. Studiu introductiv de Petru Ursache. Postfață de Lucia Berdan, Iași: Editura Polirom.
- VERNANT, Jean-Pierre, 1965, *Mythe et pensée chez les Grecs*, Paris: François Maspéro.
- VERNANT, Jean-Pierre, 1997³, *Mythe et société en Grèce ancienne*, Paris: François Maspéro.
- VEYNE, Paul, 1983, *Les Grecs ont – ils cru à leurs mythes?*, Paris: Seuil.
- VRABIE, Gheorghe, 1975, *Structura poetică a basmului*, București: Editura Academiei Române.
- VRABIE, Gheorghe, 1983, *Eposul popular românesc. Teme - motive - structuri poetice*, București: Editura Albatros.
- VRABIE, Gheorghe, 1986, *Proza populară românească. Studiu stilistic*, București: Editura Albatros.
- VULCĂNESCU, Romulus, 1987, *Mitologie română*, București: Editura Academiei.

- VULCĂNESCU, Mircea, 1991, *Dimensiunea românească a existenței*, București: Editura Fundației Culturale Române.
- WUNENBURGER, Jean-Jacques, 1998, *Viața imaginilor*. În românește de Ionel Bușe, Cluj: Editura Cartimpex.
- WUNENBURGER, Jean-Jacques, 2001, *Utopia sau criza imaginarului*, traducere de Tudor Ionescu, Cluj: Editura Dacia.